

ІСАЄВИЧ Ярослав Дмитрович (псевд. — Д. Ярісевич; 07. 03. 1936, с. Верба Дубенського пов. Волинського воєводства, нині Дубенського р-ну Рівненської обл. — 24. 06. 2010, Львів) — історик, культуролог, дослідник українського книговидання. Син [Д. Ісаєвича](#). Доктор історичних наук (1978), професор (1995), академік НАНУ (1992). Іноз. чл. Польської АН (1994), УВАН у США (2003), Польської академії мистецтв і знань (2005). Дійсний член НТШ (1992). Заслужений діяч науки і техніки України (1996). Заслужений діяч культури Польщі (2000). Премія фундації О. і Т. Антоновичів (2002). Ордени «За заслуги» 3-го (1996) і князя Ярослава Мудрого 5-го (2006) ступ.

1957 закінчив Львівський університет (учень [Д. Похилевича](#) і [Я. Кіся](#)). Від 1958 за запрошенням [І. Крип'якевича](#) працював у Інституті суспільних наук АН УРСР (нині Інститут українознавства НАНУ, Львів). Кандидатська дисертація «Місто Дрогобич у XV-XVIII ст.» захистив у Львівському університеті (1961), докторська дисертація «Історія друкарства на Україні та його роль у міжслов'янських культурних зв'язках (XVI — перша пол. XVII ст.)» — у Московському університеті (1978), де творча атмосфера була більш розкутою, ніж у тодішній УРСР. Від 1985 — завідувач відділу історико-культурних пам'яток, від 1989 — директор Інституту; водночас 1967-69 — доцент Львівського університету, 1981-83 — професор Івано-Франківського пед. інституту, 1988-90 — професор-гість відділу славістики і н. с. Українського дослід. інституту Гарвардського університету, згодом — професор Національного університету «Києво-Могилянська академія», почесний професор Волинського університету (читав лекції з давньої історії та культури українського народу). Очолював Відділення історії, філософії та права НАНУ

(1993-98), ініціював створення у його складі нових інститутів і напрямів досліджень. Виступав із доповідями в Альбертському, Ратгєрському, Токійському, Мельбурнському, Варшавському, Люблінському, Краківському та інших університетах, Східно-європейському дослід. інституті ім. В. Липинського (м. Філадельфія, США).

Брав участь в установчій конференції Міжнародної асоціації українців (Неаполь, 1989), на 2-му Міжнародному конгресі українців (Львів, 1993) обраний її президентом. Як голова Національного комітету істориків України (2000) був учасником міжнародних конгресів історичних наук, зокрема у Монреалі (1995) і Осло (2001). Від 1993 — голова Польсько-української історичної комісії при Польській АН і НАНУ, учасник наукових семінарів «Україна — Польща: важкі питання». Став одним із ініціаторів відновлення НТШ (1990), відкриття музею книги та спорудження багатьох пам'ятників діячам української науки і культури у Львові. Як голова українсько-американського книжкового фонду «Сейбр-Світло» сприяв поширенню в Україні понад 1 млн книг зарубіжних авторів, зокрема представників української діаспори, розповсюдженню праць українських науковців у США, Канаді, Австралії, Німеччині, Великій Британії та інших країнах.

Належав до небагатьох гуманітаріїв, які за несприятливих умов тоталітарної доби зуміли здобути міжнародне наукове визнання ще до розпаду СРСР, а згодом відкрити світові інтелектуальну значущість українознавчих досліджень. Наголошував на необхідності поєднувати різні методологічні підходи, потребі діалогу між науковцями різних шкіл і поколінь. Намагався інтегрувати українознавчі студії у світову науку, підняти їхній теоретичний рівень. Ініціював проведення відповідних міждисциплінарних досліджень, до яких залучав археологів, філософів, лінгвістів, літературознавців, культурологів, музикознавців.

Вивчав історію Київської і Галицько-Волинської держав, розвиток української культури середньовіччя та ранньомодерної доби; історію друкарства; проблеми формування національної свідомості й збереження історичної пам'яті; питання культурної антропології Центрально-Східної Європи, українсько-польських відносин, історичної лексикографії, наукової термінології. Запровадив у науковий обіг низку невідомих раніше творів українських письменників і науковців 17-18 ст., записки німецького мандрівника М. Ґруневеґа з описами Львова та Києва.

Брав участь в укладанні зведеного каталогу українських стародруків «Пам'ятки книжкового

мистецтва» (т. 1–2, Л., 1981–84). Редактор, співавтор, упорядник видань «Документи російських архівів з історії України» (т. 1, Л., 1998), «Історія української культури» (т. 2, К., 2001), «Волинь і Холмщина 1938–1947 рр.: польсько-українське протистояння та його відлуння: Дослідження, документи, спогади» (2003), «Історія Львова» (т. 1–3, 2006–07), «Княжа доба: історія і культура» (вип. 1, 2007; усі — Львів). Для «Енциклопедії середніх віків», виданої французькою, англійською й італійською мовами, підготував нариси про Україну, її історичні регіони і міста. Також писав статті для «Радянської енциклопедії історії України», «Енциклопедії Сучасної України», «Енциклопедії історії України» (у двох останніх — член редколегії) та багатьох інших енциклопедичних і довідкових видань. На його пошану опубліковано ювілейний зб. «Confraternitas» (Л., 2006–07).

Основні праці

Братства та їх роль в розвитку української культури XVI–XVIII ст. К., 1966; Джерела з історії української

культури доби феодалізму XVI–XVIII ст. К., 1972; Юрій Дрогобич. К., 1972; Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні. Л., 1975; 1983; Преемники первопечатника. Москва, 1981; Літературна спадщина Івана Федорова. Л., 1989; Україна давня і нова. Народ, релігія, культура. Л., 1996; Українське книговидання. Витоки, розвиток, проблеми. Л., 2002.

Рекомендована література

1. Просфонима: Історичні та філологічні розвідки, присвячені 60-річчю академіка Ярослава Ісаєвича // Україна: культурна спадщина, нац. свідомість, державність. Вип. 5. Л., 1998;
2. Ярослав Ісаєвич: Бібліогр. покажч. Л., 1999;
3. 70-річчя академіка НАН України Я. Д. Ісаєвича // Вісн. НАНУ. 2006. № 3;
4. Ярослав Ісаєвич. Бібліографія. 1999–2005. Л., 2006;
5. Литвин М. Р. Ісаєвич Ярослав Дмитрович: Некролог // УІЖ. 2010. № 5.

М. Р. Литвин

Бібліографічний опис:

Ісаєвич Ярослав Дмитрович / М. Р. Литвин // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-12673>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).